

og andre særligt berettigede, idet de herved kunne føle sig opfordret til at give møde, uanset at der ikke er nogen praktisk anledning hertil. Derimod er navnlig panthavere interesseret i, hvorledes erstatningen udbetales, og der er da også ved reglen i § 24 foreskrevet individuel indvarsling til regnskabsmødet af panthavere, hvis ret er tinglyst, såfremt adressen kan oplyses af tinglysningsdommeren.

Bestemmelsen i *stk. 4* sikrer grundejere og andre adgang til at fremkomme med bemærkninger om ekspropriationsindgrebet. Fastlæggelse af ekspropriationsindgrebets detaljerede udformning kræver en tilsvarende virksomhed som den, der udøves under besigtigelsesforretningen, men medens denne særligt retter sig på anlæggets hovedlinjer, vedrører ekspropriationsforretningen enkeltheder af mere individuel art for den enkelte ejendom. Forhandlingerne under ekspropriationsforretningen kan dog føre til ændringer i det vedtagne projekt.

Det er efter lovforslaget ligesom under den bestående ordning en betingelse for gennemførelse af et mageskifte, at de pågældende ejere giver deres tilslutning, jfr. herved i det hele betænkningens 5. afsnit.

Til § 16.

Ved afståelse af en del af en ejendom kan restejendommen blive så lille eller u hensigtsmæssig, at ejeren bør kunne kræve hele ejendommen overtaget af anlægsmyndigheden. På grund af de betydelige erstatninger, der må udredes i sådanne tilfælde for restejendommenes værdiforringelse, vil en sådan ret for ejerne ikke betyde nogen økonomisk byrde for ekspropriationsanlægget, der kan volde betænkelighed. En sådan ret tilsikres ejerne i *paragraffens stk. 1*. Regler af lignende art findes eksempelvis i vejbestyrelseslovens § 26, stk. 1, landsbyggeovens § 57, stk. 1, og lov nr. 145 af 17. maj 1961 om S- og tunnelbaner § 4, stk. 2. Jernbaneforordningens § 13, 3. pkt., bestemmer: „Men ere de fraskaarne Grundstykker saa smaa eller uheldigen formede, at de ved Taxationen erkjendes for ikke at kunne dyrkes som selvstændige Lodder, maae Entreprenuererne overtage saadanne Grundstykker . . .“ Reglen er udtryk for samme princip som lovforslagets regel i *stk. 1*, men er noget snævrere formuleret. Reglen har imidlertid i praksis fået en ligeså vid anvendelse som lovforslagets.

Reglen i *stk. 2* er at betragte som et naturligt modstykke til den ret, som en ekspropriat opnår ved reglen i *stk. 1*. Regler, der er udtryk for samme princip, findes eksempelvis i vejbestyrelseslovens § 23, stk. 3, landsbyggeovens § 57, stk. 2, og lov nr. 145 af 17. maj 1961 om S- og tunnelbaner § 4, stk. 3. Højesteret har i dom af 23. maj 1939, Uge-

skrift for Retsvæsen 1939, s. 735, godkendt, at et ved et vej- og broanlæg afskåret areal blev eksproprieret mod ejerens protest. Om dommen se: Rump: Fra den danske højesterets praksis i 1939, Tidsskrift for rettsvitenskap 1940, s. 453, O. K. Magnussen: Naboretlige studier s. 168, note 118, og Ross: Dansk Statsforfatningsret II, s. 571.

Paragraffens sidste stk. bestemmer, at tilsvarende regler med fornødne lempelser finder anvendelse på afskårne dele af en fast ejendom og ved ekspropriationsindgreb, som ikke går ud på en afståelse af ejendom, men hvorved der f. eks. sikres en midlertidig brug eller pålægges en rådighedsindskrænkning. De i jernbaneforordningens § 13, 3. pkt., vejbestyrelseslovens § 23, stk. 3, og landsbyggeovens § 58, stk. 2, omhandlede særlige situationer vil således omfattes af *stk. 3*. Eksproprieres en del af en bygning, kan reglerne i § 16 anvendes analogt i henseende til overtagelse af resten af bygningen, men ikke resten af ejendommens areal.

Reglernes nøje samhörighed med erstatningsudmålingen medfører, at disse spørgsmål må behandles i forbindelse med erstatningsfastsættelsen og afgøres af de erstatningsfastsættende myndigheder. Ekspropriationskommissionens skøn kan omgøres af taksationskommissionen. Domstolene kan efterprøve sidstnævnte kommissions afgørelse.

Til § 17.

Paragraffen omhandler *erstatningsfastsættelsen*.

Ligesom tilfældet er efter jernbaneforordningens regler, forudsættes det, at ekspropriationskommissionen har pligt til af egen drift at tilvejebringe alle for erstatningsudmålingen relevante oplysninger, og at omvendt parterne ikke har pligt til at fremsætte eksakte talmæssige krav eller tilbud. Selv om sådanne ikke foreligger, må kommissionen efter en bedømmelse af sagen fremkomme med et erstatningsforslag, idet det er kommissionens opgave som sagkyndig at vurdere betydningen af de indgreb, som foretages.

Selv om den nu udøvede officialvirksomhed således foreslås bibeholdt, understreger paragraffen *parternes* adgang til at fremføre deres synspunkter. For at give parterne den bedst mulige baggrund for hævdelser af deres interesser foreskrives det, at hver enkelt fremmødt ekspropriat skal have påvist ekspropriationsindgrebets udstrækning og karakter samt have oplysning om det for kommissionen om sagen foreliggende materiale, idet det som anført er kommissionens opgave at tilvejebringe alle for sagen relevante oplysninger. Det bemærkes, at statens anlægsmyndigheder efter den nuværende ordning som altovervejende hovedregel ikke har